

Η προσφορά της Β΄ Βατικανής Συνόδου

Ο π. Αθανάσιος Αρμάος είναι ιερέας της Εξαρχίας Ελληνορρόθμων. Ενώ σπούδαζε στη Ρώμη αναγγέλθηκε και προετοιμάστηκε η Σύνοδος. Ως δημοσιογράφος είδε από κοντά γεγονότα και πρόσωπα. Παρακολούθησε τις προσπάθειες και αντιλήφθηκε τις εντάσεις μεταξύ ρευμάτων και προσωπικοτήτων. Είναι ο μεταφραστής των εκδόσεων στον Καλό Τύπο όλων των συνοδικών κειμένων. Παράλληλα, ο πατέρας μίλησε και έγραψε για το κοσμοϊστορικό γεγονός της Συνόδου που δίκαια καταγράφηκε ανάμεσα στα μεγάλα γεγονότα του 20^{ου} αιώνα αλλά και στην ιστορία της ανθρωπότητας. Η *Καθολική* και τα *Σύγχρονα Βήματα* φιλοξένησαν τις εμπειρίες του και τη σκέψη του. Οι *Α.Ο.* είναι ευτυχείς να περιλάβουν στις σελίδες τους μια συνέντευξή του. Με την ευκαιρία, θα ήθελα να τον ευχαριστήσω προσωπικά για την πολύτιμη βοήθεια που έδωσε στην αποστολική μου δραστηριότητα, όπως και άλλοι πατέρες της Εξαρχίας που συνέβαλαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στην έκδοση της σειράς: π. Στ. Μαραγκός, π. Μιχαήλ Πρίντζης, π. Ευτύχιος Ρούσσο, π. Πολύκαρπος Ξανθάκης και πιθανόν και άλλοι τους οποίους αγνωώ. Τη συνέντευξη πήρε ο π. Γαβριήλ Μαραγκός.

• *Π. Θανάση, όταν ξεκινούσε η Β΄ Βατικανή Σύνοδος βρισκόσαστε στη Ρώμη και σπουδάζατε Θεολογία... Έτσι δεν είναι; ...*

- Από το 1955 ως το 1962 έζησα τα ωραιότερα χρόνια της ζωής μου, ως φοιτητής στο Ελληνικό Κολέγιο της Ρώμης: τρία χρόνια στη Φιλοσοφική Σχολή της Ι. Συνόδου για τη Διάδοση της Πίστης και τέσσερα χρόνια στη Θεολογική Σχολή του Γρηγοριανού Πανεπιστημίου των Πατέρων Ιησουιτών...

Στις 28 Οκτωβρίου 1958, με όλο το νεανικό ενθουσιασμό μου, βρισκόμουν με τα πλήθη των πιστών στην Πλατεία του Αγίου Πέτρου, όταν ο «λευκός καπνός» ανήγγειλε την εκλογή του Καρδινάλιου Αγγέλου Ιωσήφ Ρονκάλι, ως νέου Πάπα της Καθολικής Εκκλησίας, με το όνομα Ιωάννου 23^{ου}. Για μένα η εκλογή αυτή ήταν ιδιαίτερα σημαντική, γιατί ο μέχρι τότε Πατριάρχης της Βενετίας ήταν μεγάλος προσωπικός φίλος του αειμνήστου Επισκόπου μου Γεωργίου Χαλαβαζή, από τον οποίο είχα ακούσει τα καλύτερα λόγια για τον χαρισματικό αυτόν Ιεράρχη!...

Είχε ζήσει και ως Αποστολικός Δελεγάτος στην Ελλάδα, την αγαπημένη του πατρίδα. Κατά τα δραματικά χρόνια του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου είχε συνεργασθεί ιστορικά με τον Ορθόδοξο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος Δαμασκηνό. Είχε συμβάλει στα συσσίτια ζωής που οργάνωσε τότε η Καθολική Εκκλησία στη χώρα μας!...

Στις 25 Ιανουαρίου 1959 έζησα μια νέα συγκλονιστική στιγμή στη ζωή μου: σε μια φαντασμαγορική ιεροτελεστία, στη Βασιλική του Αγίου Αποστόλου Παύλου έξω από τα τείχη της πόλεως, άκουσα τον Μακάριο εκείνο Πάπα της Ειρήνης και της καλοσύνης να αναγγέλλει τη σύγκληση της Β΄ Συνόδου του Βατικανού.

Στον ίδιο χρόνο του 1962 κατά τον οποίο αξιώθηκα να έχω το Πτυχίο μου στη Θεολογία, εγκαινιάστηκε η Β΄ Σύνοδος του Βατικανού. Πιστεύω ότι δεν

υπερβάλλω υποστηρίζοντας ότι παρακολουθώντας μέρα με την ημέρα την ιστορία αυτής της Συνόδου, αισθανόμουν να συμπληρώνω ανώτερες μεταπτυχιακές σπουδές, μέσα στην καρδιά της Καθολικής Εκκλησίας.

• *Κατά τη διάρκεια της Συνόδου βρισκόσαστε στη Ρώμη; ...*

- Όχι. Τον Οκτώβριο του 1962 άρχισα την τακτική συνεργασία μου στην εφημερίδα «Καθολική», με την διεύθυνση του αιμνήστου διευθυντού της π. Παύλου Γκαρώ. Δύο φορές είχα το ευτύχημα να ταξιδέψω στην Αιώνια Πόλη και να ζήσω, θα λέγαμε, στα παρασκήνια της Συνόδου, παίρνοντας και μερικές συνεντεύξεις... Αλλά η βασική μου ενημέρωση για την πορεία της Συνόδου ήταν η δημοσιογραφική δραστηριότητα και οι γνωστές πηγές της εκκλησιαστικής δημοσιογραφίας στην οποία υπηρετούσα με το νεανικό ενθουσιασμό μου.

• *Ποια ατμόσφαιρα επικρατούσε στην έναρξη της Συνόδου; Και πώς εσείς αντιληφθήκατε το γεγονός;*

- Επισήμως η Σύνοδος με ιστορική μεγαλοπρέπεια έκαμε την έναρξή της στις 11 Οκτωβρίου 1962. Ο χριστιανικός κόσμος ενωμένος με το λαό της Αιωνίας Πόλης παρακολούθησε από την τηλεόραση και το ραδιόφωνο τη σεπτή στρατιά των 2.540 καθολικών επισκόπων που με λευκές κάρες και χρυσές μίτρες διέσχισαν εν πομπή την πλατεία του Αγίου Πέτρου. Μέσα στην περίλαμπρη βασιλική είχαν ανεγερθεί δύο κολοσσιαίες εξέδρες όπου κάθισαν οι Συνοδικοί Πατέρες. Κάτω από το κεντρικό βήμα του ναού βρίσκονταν οι θέσεις της προεδρίας της Συνόδου. Δεξιά βρισκόταν η εξέδρα του γενικού γραμματέα σεβασμ. Π. Φελίτσε και των έξι υπογραμματέων. Ο οικουμενικός χαρακτήρας της Συνόδου υπογραμμίσθηκε ιδιαίτερα από την παρουσία των 90 παρατηρητών και 16 προσκεκλημένων των άλλων Εκκλησιών και χριστιανικών κοινοτήτων της Ανατολής και της Δύσης. Η εξέδρα τους βρισκόταν πιο πίσω από την εξέδρα της Κεντρικής Γραμματείας και απέναντι από την Προεδρία της Συνόδου, ενώ σε άλλες εξέδρες γύρω από το κεντρικό βήμα βρίσκονταν οι εμπειρογνώμονες (“periti”) της Συνόδου, οι λαϊκοί ακροατές που προσκλήθηκαν αργότερα, οι εκπρόσωποι του παγκόσμιου τύπου και άλλοι προσκεκλημένοι. Η παρουσία τους και οι υποδείξεις τους επηρέασαν την τελική διαμόρφωση των συνοδικών κειμένων. Στο κέντρο, σύμφωνα με την παλιά παράδοση των Συνόδων, τοποθετήθηκε το Ιερό Ευαγγέλιο σαν μυστικός και υπέρτατος πρόεδρος.

• *Ένα τόσο σημαντικό γεγονός ξεκίνησε για κάποιους σοβαρούς λόγους. Ποιες, κατά την άποψή σας, ήταν οι ιστορικές συνθήκες που προκάλεσαν τη Σύνοδο;*

- Θα αναφερθώ σε δύο διαφορετικές συνθήκες: Πρώτο, η εξέλιξη του ανθρώπου στον 20^ο αιώνα ήταν πιο γρήγορη από κάθε άλλη εποχή. Τα θαύματα της τεχνολογίας αύξησαν την ανθρώπινη κυριαρχία πάνω στη φύση. Η κοινωνιολογία και οι οικονομικές επιστήμες μετέτρεψαν τα πολιτικά μας συστήματα και τα έθνη. Η ψυχολογία επεκτείνοντας τις έρευνές της στους φιλοσοφικούς ορίζοντες αποκάλυψε στον άνθρωπο το δυναμισμό και τις αρετές του, αλλά συγχρόνως του αποκάλυψε και τη μηδαμινότητά του.

Δεύτερο, μέσα σ’ αυτό το μεταβαλλόμενο κόσμο ο σκεπτικισμός και η αθεΐα βρήκαν εύφορο έδαφος για καλλιέργεια. Αυτό οφείλεται στο ότι η πνευματική πρόοδος του ανθρώπου δεν έτρεξε στον ίδιο ρυθμό με την τεχνολογική, κοινωνική

και πολιτική εξέλιξη του κόσμου. Γι' αυτό, ο πολιτισμός μας παρουσίασε μια βαριά ανισορροπία που εκδηλώθηκε στο ξέσπασμα δυο Παγκόσμιων πολέμων, στις τρομακτικές κοινωνικές ανισότητες ανθρώπων της χλιδής και ανθρώπων της πείνας, στο άγχος και την αβεβαιότητα για το μέλλον.

• *Μιλήσατε για τις παγκόσμιες συνθήκες της εποχής και τις βαθιές μεταβολές που συντελέστηκαν στην ανθρωπότητα. Θετικές και αρνητικές. Πώς αντέδρασε σ' όλα αυτά ο χριστιανισμός; Από δεκαετίες όλο και περισσότερο συνειδητοποιούσαν σοβαρά προβλήματα μέσα στο χριστιανισμό και οι προβληματισμοί οδήγησαν την Εκκλησία να αρχίσει να κινείται προοδευτικά μέσα από ουσιαστικές προσπάθειες στη λατρεία, στη θεολογία, στις βιβλικές έρευνες, στην κατηχητική, στην ποιμαντική. Νέα ρεύματα θεολογίας είδαν το φως (Βλ. R. Gibellini Η Θεολογία του 20^{ου} αιώνα, έκδ. Άρτος Ζωής). Η ιεραποστολή και η θέση των λαϊκών έπαιρναν καινούργιες διαστάσεις. Στους κόλπους του χριστιανισμού υπήρξαν άνθρωποι χαρισματικοί, με τόλμη να ανοίξουν τις πόρτες της Εκκλησίας. Πώς βλέπατε τότε, εσείς ένας νεαρός κληρικός, την κατάσταση και την πορεία; ...*

- Μπροστά σε μια τέτοια κατάσταση ο χριστιανισμός, που διεκδικεί να είναι η κατ' εξοχήν θρησκεία της αλήθειας και της αγάπης, ένωσε βαριές τις ευθύνες του. Αισθάνθηκε ότι πρέπει να μιλήσει με σύγχρονη γλώσσα στο σύγχρονο κόσμο. Θεώρησε καθήκον το να απαλλαγθεί από αποκρυσταλλωμένες συνήθειες και νοοτροπίες άλλων εποχών για να λάμψει περισσότερο ο αυθεντικός θησαυρός του Λόγου του Θεού, όπως μας μεταδόθηκε στην Αγία Γραφή και στην Ιερή Παράδοση. Και ο θείος αυτός λόγος να εμπνυχώσει τη ζωή και τα έργα των σημερινών ανθρώπων. Αυτή είναι η έννοια του «ατζορναμέντο» (= εκσυγχρονισμός, ανακαίνιση) που ο πάπας Ιωάννης ΚΓ' χάραξε πρόγραμμα της Β' Οικουμενικής Συνόδου του Βατικανού. Έχοντας συνείδηση των ευθυνών του μπροστά στο σύγχρονο κόσμο ο χριστιανισμός ένωσε και το σκάνδαλο της δικής του διαίρεσης, ενώ ο Ιδρυτής του είχε ορίσει την ενότητα των μαθητών του σαν προϋπόθεση για την πίστη των άλλων: «Ίνα ώσιν εν... ίνα ο κόσμος πιστεύη».

• *Σημαντικότατο το ζήτημα της ενότητας των χριστιανών! Και μάλιστα όταν ο ίδιος ο Χριστός το θέτει ως προϋπόθεση της πίστης στον κόσμο. Όμως δεν έπαιζαν αποφασιστικό ρόλο μόνο οι συγκυρίες και το περιβάλλον! Αλλά και τα πρόσωπα, οι πρωτεργάτες στη Δύση και την Ανατολή, όσοι συνεργάστηκαν για να πραγματοποιηθεί το μεγαλόπνοο όραμα μιας οικουμενικής Συνόδου. Η Β' Βατικανή ξεκίνησε από κάποιον, έναν άνθρωπο, χριστιανό και πάπα: τον Ιωάννη 23^ο! Θα θέλατε να μας υποδείξετε πού συνεισέφερε και με ποια βοήθεια; ...*

- Ο Ιωάννης ΚΓ', ο μεγάλος εμπνευστής της Συνόδου, είχε ζήσει αυτό το σκάνδαλο, γιατί ήταν άνθρωπος της Δύσης που για πολλά χρόνια είχε ζήσει στην Ανατολή, την είχε θαυμάσει και αγαπήσει. Την ίδια αυτή εποχή η Θεία Πρόνοια όρισε να βρίσκεται προκαθήμενος στη Νέα Ρώμη ο πατριάρχης Αθηναγόρας Α', ο Ανατολίτης που για πολλά χρόνια έζησε στη Δύση διαπιστώνοντας τα κοινά σημεία των δύο κόσμων και πονώντας για το διχασμό τους. Έτσι, παράλληλα σχεδόν με τις τέσσερις περιόδους της Συνόδου της Καθολικής Εκκλησίας, οι τέσσερις Πανορθόδοξες Διασκέψεις στη Ρόδο και στο Βελιγράδι ανέλαβαν το «ατζορναμέντο» της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

• *Π. Θανάση, και εσείς κι εγώ μιλήσαμε για χριστιανισμό και όχι για καθολικισμό. Η ιστορία θα δείξει κατά πόσον οι χριστιανοί συνέβαλαν στο μεγάλο τόλμημα της Καθολικής Εκκλησίας. Όπως και μέχρι ποιου σημείου επωφελήθηκε ο χριστιανισμός στο σύνολό του από ένα τέτοιο γεγονός. Συγκυρίες και παρουσία πλούσιων προσωπικοτήτων Ιωάννης 23^{ος}, Αθηνάγορας Α', Παύλος 6^{ος}, Δημήτριος Α', Φίσερ, αγγλικανός αρχιεπίσκοπος, Ροζέ Σουλτς, αλλά και μέλη της Συνόδου όπως και ξακουστοί θεολόγοι: Οι πατέρες Chenu, De Lubac, Congar, Danielou, Rahner...*

- Όχι μονάχα οι πρωτεργάτες αλλά..... όλοι οι συνοδικοί πατέρες στάθηκαν στο ύψος τους μέσα από τον ανάτατο θεσμό της Εκκλησίας. Από την τρίτη γενική συνέλευση οι συνοδικοί πατέρες, με το πρώτο τους μήνυμα, εξέφρασαν την επιθυμία τους να ανταποκριθούν στις σύγχρονες ανάγκες του κόσμου: «Αφοσιωμένοι στο Χριστό, δεν αποστρέφομε την προσοχή μας από τις επίγειες φροντίδες και κόπους, αντίθετα μάλιστα, η πίστη, η ελπίδα και η αγάπη του Χριστού μας προτρέπουν να υπηρετούμε τους αδελφούς μας ακολουθώντας το παράδειγμα του Θείου Διδασκάλου, ο οποίος ουκ ήλθε διακονηθῆναι αλλά διακονήσαι». Αυτό έγινε το προοίμιο μιας μεγάλης συνοδικής διάταξης, αφιερωμένης στην Εκκλησία μέσα στο σύγχρονο κόσμο.

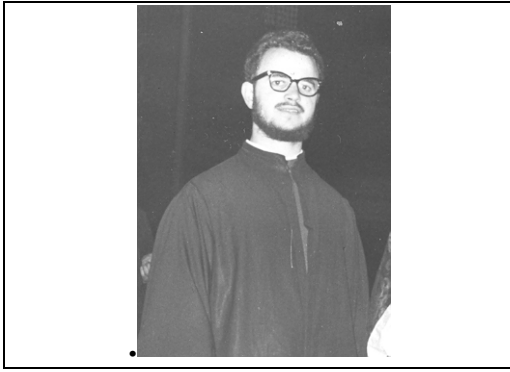
• *Τι θα λέγατε, Πατέρα, αν σταματούσαμε στη διαδικασία, δηλαδή στον τρόπο που διεξήχθη η Σύνοδος. Ένα ένθετο στη συνέντευξη χρονοδιάγραμμα δείχνει τα κύρια σημεία. Συνεχίζοντας την κουβέντα μας, σας ζητώ να υπογραμμίσετε όσο το δυνατό πιο συνοπτικά τα χαρακτηριστικά κάθε περιόδου: τις μεγάλες επιλογές που έκανε η ολομέλεια, τις συζητήσεις πάνω στα προσχέδια και σχέδια των συνοδικών κειμένων, την τελική ψήφιση των συνοδικών κειμένων ή γεγονότα που παρενέβαιναν κατά την πορεία της Συνόδου...*

- Η Σύνοδος λειτούργησε σε τέσσερις περιόδους. Δεν πρέπει να λησμονηθεί ότι οι επιτροπές και οι σύμβουλοι συνέχιζαν να εργάζονται στα μεσοδιαστήματα αλλά και πριν. Κατά την 1^η περίοδο συνέβησαν τα εξής: - Στη γενική συνέλευση της έναρξης, η παρέμβαση του γάλλου καρδινάλιου Λιενάρ ξεκαθάρισε τόσο τη μέθοδο όσο και τις ευθύνες κατά τη διεξαγωγή (π.χ. Κούρια - Σύνοδος). Η περίοδος αυτή της Συνόδου έληξε στις 8 Δεκεμβρίου 1962, αφού στο μεταξύ αποφασίστηκε ο περιορισμός των σχεδίων από 70 σε 20, είτε με τη διαγραφή μερικών είτε με την υπαγωγή τους σε άλλα.

• *Μεσολάβησε ένα δυσάρεστο γεγονός, η αποδημία του «Καλού Πάπα». Θα θέλατε να κάνετε κάποιο σχόλιο...*

- Πράγματι στις 3 Ιουνίου 1963 πέθανε ο μεγάλος εμπνευστής της Συνόδου, ο Ιωάννης ΚΓ'. Διάδοχος του εκλέχθηκε ο αρχιεπίσκοπος του Μιλάνου καρδινάλιος Ιωάννης Μοντίνι με το όνομα του Παύλου ΣΤ'. Ο νέος πάπας γνώριζε καλύτερα από κάθε άλλον την εσωτερική κατάσταση του Βατικανού. Για πολλά χρόνια στη Γραμματεία επί των εξωτερικών υποθέσεων της Αγίας Έδρας, ήταν στενός συνεργάτης του Πίου ΙΒ' και αργότερα επιστήθιος φίλος του Ιωάννη ΚΓ'. Συνδυάζοντας τη μεθοδικότητα του πρώτου και την ευαγγελική απλότητα και σοφία του δεύτερου, ο Παύλος ΣΤ' ανέλαβε με νέο δυναμισμό τη συνέχιση της Συνόδου.

Η συνέχεια στο επόμενο τεύχος

Χρονολογικά...

- Στις 25 Ιανουαρίου 1959, στη βασιλική του Αγίου Παύλου, ο πάπας Ιωάννης ΚΓ΄ αναγγέλλει στους καρδινάλιους την απόφασή του να συγκαλέσει οικουμενική Σύνοδο.
- Στις 17 Μαΐου 1959 εγκαινιάζεται η αντιπροπαρασκευαστική περίοδος με τη σύσταση μιας δεκαμελούς επιτροπής και με πρόεδρο τον καρδινάλιο Ταρντίνι.
- Την Πεντηκοστή (Ιούνιος) 1960 συστήνονται 11 Επιτροπές, 3 Γραμματείες και η Κεντρική Επιτροπή με πρόεδρο τον Πάπα και γενικό γραμματέα το σεβασμ. Π. Φελίτσε.
- Με τη βούλλα της 25^{ης} Δεκεμβρίου 1961 ο Ιωάννης ΚΓ΄ συγκαλεί επισήμως τη Σύνοδο.
- Στις 11 Οκτωβρίου 1962 με ιστορική μεγαλοπρέπεια κάνει η Σύνοδος την έναρξή της.
- 1^η περίοδος: 11 Οκτ. 1962 - 8 Δεκ. 1962.
- 2^η περίοδος: 29 Σεπτ. 1963 - 4 Δεκ. 1963.
- Συνάντηση Παύλου ΣΤ΄ και Αθηναγόρα Α΄ στους Αγίους Τόπους, ... Ιανουαρίου 1964.
- Σύσταση του Λειτουργικού Συμβουλίου την 25 Ιανουαρίου 1964.
- 3^η περίοδος: 14 Σεπτ. 1964 - 21 Νοεμβ. 1964.

- Λόγος Παύλου ΣΤ' στον ΟΗΕ, 4 Οκτωβρίου 1964
- 4^η περίοδος: 14 Σεπτ. 1965 – 8 Δεκ. 1965
- 15 Σεπτεμβρίου 1965 ο Παύλος ΣΤ' ανήγγειλε τη σύσταση της Συνόδου των Επισκόπων.
- Τελετές άρσης αφορισμών στη Ρώμη και την Κωνσταντινούπολη, 7 Δεκεμβρίου 1965.
- Λήξη Συνόδου: 8 Δεκ. 1965.
- Θέσπιση οκτώ μετασυνοδικών Επιτροπών για την πραγματοποίηση των συνοδικών αποφάσεων.
- Ίδρυση Γραμματείας για τις σχέσεις με τις μη χριστιανικές θρησκείες.
- Ίδρυση της Γραμματείας για θέματα των μη πιστευόντων.
- Ίδρυση της Caritas Internationalis.
- Η υποχρεωτική ισχύς των διαταγμάτων που εκδόθηκαν κατά τη Σύνοδο ορίστηκε η 29 Ιουνίου 1966.
- Η πρώτη συνέλευσή της Συνόδου των Επισκόπων ορίστηκε για το Σεπτέμβριο του 1967.
- Θέσπιση του Διεθνούς Οργανισμού «Δικαιοσύνη και Ερήνη», 6 Ιανουαρίου 1967.

Απόστολοι με την προσευχή

Το μήνα Οκτώβριο 2005

ΑΓΙΑ ΘΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΒΡΕΦΟΥΣ ΙΗΣΟΥ

Μεγάλωσες
μέσα από μικρά πράγματα.

Στη ζωή σου, καμιά περιπέτεια,
εκτός από μία : την περιπέτεια του Καρμήλου.
Στη ζωή σου, κανένας ηρωισμός,
εκτός από αυτόν της μακρόχρονης υπομονής σου
στη διάρκεια της ασθένειάς σου,
καθώς και στην πνευματική δοκιμασία.

Παρόλο που στο κελί σου
της καρμηλίτισσας, είσαι τόσο καλά κρυμμένη,
και όμως, μπορούμε να πούμε,
ότι ολόκληρος ο κόσμος
ήλθε να βρει σ' αυτό, κατάλυμα.
Η προσευχή σου πετούσε μακριά,
τόσο μακριά,
που ένας φωτισμένος πάπας
σε κατέστησε προστάτρια των ιεραποστολών.

«Θα περάσω τον ουρανό μου, είπες,
να κάνω το καλό πάνω στη γη».
και κράτησες την υπόσχεσή σου.
Αρκεί να κοιτάξει κανείς τα πλήθη
που έρχονται
να επικαλεσθούν τη συνδρομή σου.
Προστάτευε την Εκκλησία,
προστάτευε κι εμάς.

Louis Sintas sj

]

Ανοίγω τους ορίζοντες της προσευχής μου

Με εκατομμύρια χριστιανούς : Προσφέρω την ημέρα μου στο Θεό και προσεύχομαι για...

Η εκκοσμικευμένη κοινωνία να μην αποθαρρύνει τους χριστιανούς, αλλά με απόλυτη εμπιστοσύνη να συνεχίσουν να δίνουν τη μαρτυρία της πίστης τους και της ελπίδας τους.

Ο σύγχρονος κόσμος, περισσότερο από όσο στο παρελθόν, χαρακτηρίζεται από τη γειννίαση του χριστιανικού κόσμου, με άλλους πολιτισμούς, με άλλες θρησκευτικές εμπειρίες, με άλλες ανθρωπολογίες και πρότυπα για την ανθρωπότητα. Απέναντι σ' αυτή την πληθώρα, η χριστιανική πίστη είναι μια φωνή ανάμεσα σε τόσες άλλες... Σ' αυτή την ιστορική καμπή, στην

πορεία της ανθρωπότητας, απαιτείται από τους χριστιανούς μια ώριμη πίστη, πνευματικά υπεύθυνη, ικανή να αντιμετωπίσει με γαλήνια εμπιστοσύνη τις πολλές προκλήσεις των καιρών. Προσευχόμαστε ώστε οι χριστιανοί να έχουν αυτό το σθένος, μπροστά στη μαρτυρία που έχουν να δώσουν

Παράλληλα με τη θεμελιώδη δέσμευσή τους να στηρίζουν το ιεραποστολικό έργο με την προσευχή τους, οι πιστοί να συμβάλλουν επίσης και οικονομικά στην πρόδοό του.

Στις περιοχές, στις οποίες οι χριστιανοί είναι λιγοστοί, Η δραστηριότητα του ευαγγελισμού... να αναζητήσει σε άλλες περιοχές, όπου η Εκκλησία είναι πιο ισχυρή, την πνευματική και την υλική βοήθεια που έχει ανάγκη για την ανάπτυξη της πίστης και για τη μόρφωση του χριστιανικού λαού.

Προσεύχομαι

- ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Μια θάλασσα λάδι

Μια θάλασσα λάδι είναι μια θάλασσα πάνω στην οποία δεν παρατηρείται καμιά κίνηση πάνω στα νερά της. Ο άνεμος είναι ανύπαρκτος... και τα πλοία με πανί παραμένουν ακίνητα, παραλυμένα.

Μια προσευχή λάδι. Μπορεί να συμβεί, έχει συμβεί, να αναζητούμε, μετά από την προσευχή μας, την εξέλιξη της προσευχής μας, αν είχε θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις, και διαπιστώνουμε ότι δεν συνέβηκε τίποτα. Ούτε χαρά, ούτε θλίψη, ούτε ενθουσιασμός, ούτε απογοήτευση. Τίποτα το θετικό, τίποτα το αρνητικό.

Λάθος διάγνωση. Μπροστά σ' αυτή τη διαπίστωση, έχουμε τον πειρασμό να βγάλουμε σύντομα συμπεράσματα : * Δεν είμαι γινωμένος γι αυτό το είδος της προσευχής, * Ο Θεός δεν ενδιαφέρεται για μένα, * Δεν είμαι αρκετά καλός χριστιανός για να μπω σ' αυτή τη διαδικασία, η οποία είναι προσιτή μόνο στους ιερείς και στους μοναχούς.

Μην αναζητούμε πρόχειρες προφάσεις. Η αληθινή διάγνωση είναι, οπωσδήποτε, πολύ πιο απλή από όλα αυτά. Ίδου μερικές ερωτήσεις που πρέπει να θέσω στον εαυτό μου : * Διάλεξα τον κατάλληλο χρόνο για να επιδοθώ στην προσευχή μου; * Διάλεξα τον κατάλληλο χώρο για την προσευχή μου; * Έμεινα πιστός στη διάρκεια της προσευχή μου, που είχα ορίσει ;

Το καλύτερο που έχω να κάνω, τότε, είναι : 1^ο Να αλλάξω κάτι, για ό,τι αφορά το χρόνο και το τόπο που θα κάνω την προσευχή μου. 2^ο Να ανανεώσω την απόφασή μου να μείνω πιστός στο χρόνο, στην διάρκεια της προσευχής μου, που όρισα πριν την αρχίσω.

- ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

Κάθε Κυριακή πηγαίνουμε στην εκκλησία, ακούμε το Λόγο του Θεού και μοιραζόμαστε τον ευχαριστιακό άρτο: αυτό δηλώνει την επιθυμία μας να πιστεύουμε στο Θεό και στον απεσταλμένο του Ιησού Χριστό. Ο διαλογισμός μας με τις περικοπές των Ευαγγελίων, μας βοηθάει να κατανοήσουμε και να βιώσουμε βαθύτερα αυτή την πίστη μας, αλλά και να αποφύγουμε μια οποιαδήποτε ισοπέδωση των αξιών. Με τη «διάκριση των πνευμάτων» του κακού από το καλό, έχουμε ένα βέβαιο κριτήριο για να επιτύχουμε.

- **Κυριακή 2 Οκτωβρίου 2005**
Σαν καλός αμπελουργός
(Ματθαίου 21, 33-43)

Ακούγοντας με προσοχή το πρώτο ανάγνωσμα αυτής της Κυριακής, θα διαπιστώσουμε με τον προφήτη Ησαΐα με πόση φροντίδα ο Θεός ασχολείται με το λαό του. Είναι σαν ένας καλός γεωργός, ερωτευμένος με τη γη του. Οργώνει, ξεπετρώνει, προετοιμάζει το χωράφι, διαλέγει τα φυτά, ασχολείται με το κάθε φυτό ξεχωριστά. Περιμένει, επομένως, μια καλή σοδιά.

Το ίδιο κάνει και ο Θεός με το λαό του : τον διαλέγει, τον οδηγεί, τον προετοιμάζει, τον φωτίζει. Στέλνει στο λαό του τους προφήτες, ακόμα και τον ίδιο τον Υιό του. Περιμένει επομένως κάποιο καρπό, ένα καρπό μεταστροφής, πίστης και δικαιοσύνης. Αλλά αυτός ο λαός διατηρεί την καρδιά του μακριά από το Θεό του. Απορρίπτει και θανατώνει τους προφήτες και τον ίδιο τον Υιό του. Ο Θεός δεν μετανοεί για την αγάπη που έδειξε σ' αυτό το Λαό, και καθιστά τον Υιό του, το πρώτο κλίμα του νέου αμπελιού, την πρώτη πέτρα μιας νέας οικοδομής, ένα ζωντανό Ναό που αποτελείται από ζωντανές πέτρες : αυτούς που πιστεύουν. Μην ενεργούμε ως ιδιοκτήτες, όπως οι φονιάδες των προφητών, αυτού που δωρεάν λάβαμε

- **Κυριακή 9 Οκτωβρίου 2005**
Όλα είναι έτοιμα, ελάτε !
(Ματθαίου 22, 1-14)

Όλοι, κάποια μέρα λαβαίνουμε μια πρόσκληση σε γάμο, και σχεδόν πάντοτε έχει μέσα ένα χαρτονάκι που μας ζητάει να κάνουμε την επιλογή μας : θα πάμε ή δεν θα πάμε ; Η πρόσκληση είναι «ελάτε», προσκρούει όμως στην ελευθερία των καλεσμένων : θα συμμετέχω ή όχι στο γάμο ; Η σημερινή περικοπή του ευαγγελίου ζητά να πάρουμε την απόφαση : Θα επιλέξουμε να ανήκουμε στη Βασιλεία του Θεού ; Αυτό το Βασίλειο το οποίο αναγγέλλει ο προφήτης και ο Ιησούς, μιλώντας με παραβολές, το καθιστά προσιτό, ώστε να αντιληφτούμε την πραγματικότητά του. Το κατάλληλο ένδυμα ανήκει σ' εμάς να το παραλάβουμε και να το φορέσουμε, δηλώνει την απόφασή μας να συμμετέχουμε σ' αυτή τη Βασιλεία. Η γιορτή που είναι έτοιμη προσφέρεται σ' εμάς, η παραβολή μας ανοίγει το δρόμο... τον οποίο πρέπει να ασπαστούμε από τώρα, από την παρούσα ζωή.

- **Κυριακή 16 Οκτωβρίου 2005**
Αποστολή προσιτή : να ζούμε ως αδέρφια
(Ματθαίου 22, 15-21)

«Θα αναγνωρίσουν ότι είσαστε μαθητές μου, από την αγάπη που θα έχετε ο ένας για τον άλλο». Πρέπει να είμαστε πεπεισμένοι οι ίδιοι, για μπορούμε να πείσουμε τους άλλους. Θα φανερώσουμε την πεποίθησή μας αυτή, με τον τρόπο που πλησιάζουμε «τους φτωχούς» μέσα στην καθημερινότητά μας. Δεν πρόκειται για κηρύγματα, για πολεμικές... αλλά για άμεση συμμετοχή στις χαρές και στις λύπες, στα πλαίσια μιας αδελφοσύνης. Είναι αδύνατο, να πείσουμε τους άλλους ότι ο Θεός είναι «Πατέρας» αν πρώτα δεν ζούμε ως «αδέρφια». Ο τρόπος της ζωής μας, δεν αποβλέπει στην μεταστροφή των άλλων, αλλά πρώτα και κύρια, να είμαστε μαρτυρία του Χριστού, ανάμεσα στ' αδέρφια μας τους ανθρώπους, απ' όπου κι αν προέρχονται, σε όποια θρησκεία, φυλή και έθνος και αν ανήκουν.

- **Κυριακή 23 Οκτωβρίου 2005**
Να είμαστε «εικόνες» του Θεού
(Ματθαίου 22, 34-40)

Μην προσπεράσουμε γρήγορα τη σημερινή περικοπή του ευαγγελίου. Ο Ιησούς τόλμησε να ισχυριστεί κάτι το απίστευτο. Φαίνεται απλό, υπενθυμίζει τις δυο μεγάλες εντολές : να αγαπάς το Θεό και να αγαπάς τον πλησίον. Το υπέροχα στοιχείο σ' αυτή την τοποθέτηση του Ιησού είναι ότι ανάμεσα στα δυο αυτά άρθρα του Νόμου, δεν υπάρχει καμιά ιεράρχηση της μιας εντολής σε σχέση με την άλλη. Αυτές οι δυο εντολές λέει ο Ιησούς είναι όμοιες. Είναι ένας τρόπος να αποκαλύψει το μεγάλο μυστήριο του χριστιανισμού : το Θεό που διάλεξε να στήσει μέσα μας τη σκηνή του, ενός Θεού που είναι προσιτός στην καρδιά μας, ενός Θεού που «κατοικεί» μέσα μας. Έτσι κάθε αδελφή και κάθε αδελφός που συναντάμε είναι μια «εικόνα» του Θεού, ένα πρόσωπο του Θεού. Το συγκλονιστικό Νέο : σε κάθε άνθρωπο που συναντούμε, συναντούμε τον ίδιο τον Αιώνιο, συναντούμε ένα ζωντανό φορέα «αρτοφόριο» της Αγάπης του. Ως εκ τούτου, το να κακομεταχειρίζομαι τον άλλο, να τον καταπιέζω, να του κλείνω το στόμα, είναι να θέλω να κλείσω τη φωνή, που από αυτόν απευθύνεται σ' εμένα και μου λέει κάτι από μέρος του Θεού. Είναι η στιγμή να προσευχηθώ και να εξετάσω τη συμπεριφορά μου : στην εργασία, στην οικογένεια, στη χριστιανική κοινότητα... επιτρέπω στον άλλο να μου πει αυτό που κατέχει του Θεού ;

- **Κυριακή 30 Οκτωβρίου 2005**
Μην γίνεται αυτό που δεν είσατε
(Ματθαίου 23, 1-12)

Η σημερινή περικοπή καταμαρτυρεί ενάντια σ' αυτούς «που λένε, αλλά δεν κάνουν». Ο Ιησούς, ο Μεσσίας που καταμαρτυρεί ενάντια στους Γραμματείς και τους Φαρισαίους. Προερχόμενοι από την εξορία στη Βαβυλώνα, οι ιερείς θεωρούν τους εαυτούς των σαν να μην έχουν ανάγκη από το Θεό, τον οποίο τόσο ικέτευαν να τους ελευθερώσει από τη σκλαβιά. Γραμματείς και Φαρισαίοι έχουν χάσει το μέτρο της πίστης για χάρη των προνομίων : αποβλέπουν στις τιμές και στη δόξα. Αυτοί που είναι εκλεγμένοι για να υπηρετούν το Θεό, ξαφνικά έχασαν τη μνήμη τους. Είναι ο αιώνιος πειρασμός του ανθρώπου, να ζησει χωρίς Θεό : από τον κήπο της Εδέμ, του παραδείσου, μέχρι σήμερα. Επιπολαιότητα του Άσωτου που νόμιζε ότι μπορούσε να σταθεί χωρίς τον πατέρα του... Ο Ψαλμός της ημέρας τοποθετεί τα πράγματα στη θέση τους : «Κύριε, δεν έχω καρδιά υπερήφανη, δεν έχω το βλέμμα φιλόδοξο... δεν ακολουθώ φιλόδοξα σχέδια, ούτε πράγματα που με ξεπερνούν». Αξίωσέ με, Κύριε, να λησμονώ τον εαυτό μου για να βρίσκω Εσένα.

Μετάφραση –Προσαρμογή
π. Δημήτριος Δαλέζιος

Πώς εννοεί την Κατήχηση η Εκκλησία;...

Ταυτίζεται η αντίληψη που εμείς έχουμε σήμερα για την Κατήχηση με εκείνη της Εκκλησίας;... Να, ένα σοβαρό ερώτημα!

❖ Ποια η ιδέα μας για την κατήχηση;

Μήπως παραμένει ακόμα για μας «μια τάξη όπου διδάσκονται οι αλήθειες της θρησκείας;...». Όπου ο κατηχητής/τρια προσπαθεί με όλα τα μέσα να μάθει στα παιδιά μερικές απαντήσεις σε ερωτήματα του βιβλίου, ορισμένους τύπους προσευχών, μερικούς καταλόγους εντολών, ονομάτων ή χρονολογιών, «να τους εμποτίσει με καλούς τρόπους και το σεβασμό προς τα θεία, να τους διδάξει τις εγκυκλοπαιδικές γνώσεις όσον αφορά τη θρησκεία;...». Πόσο θα ήθελα να γνωρίζω ποιος είναι ο δικός σας ορισμός της κατήχησης!...

Αν και η Κατήχηση μπορεί, από μια άποψη, να είναι και αυτά, δεν είναι αποκλειστικά μόνον αυτά. **Ο σκοπός** της «ξεπερνάει» τα στενά αυτά πλαίσια. **Οι πηγές** της έχουν ένα πλατύ περιεχόμενο, δεν περιορίζονται σε τύπους... **Το αντικείμενο** που προσπαθεί να μεταδώσει είναι πολύ πιο ουσιαστικό και ζωτικό. Τρεις λέξεις κλειδιά... Τρεις διαστάσεις που λησμονούνται ή συγχέονται συχνά ακόμη και στην ποιμαντική προσπάθεια της τοπικής μας Εκκλησίας.

❖ Ποια η αντίληψη της Εκκλησίας για την Κατήχηση;

Για να απαντήσω στο ερώτημα αυτό θα χρησιμοποιήσω σήμερα μερικά κείμενα της Β' Συνόδου του Βατικανού. Το κυριότερο βρίσκεται στο διάταγμα «*Christus Dominus*». Επιχειρώ μια μικρή ανάλυση.

Όλο το διάταγμα αναφέρεται στο ποιμαντικό έργο των επισκόπων. Μια απ' τις σπουδαιότερες διαστάσεις της αποστολής τους είναι και η μετάδοση του Λόγου του Θεού. Και στον τομέα αυτό είναι οι κύριοι υπεύθυνοι, όχι όμως οι μοναδικοί όπως δείξαμε σε προηγούμενα άρθρα.

Στην παράγραφο 12 αναφέρεται ότι οι επίσκοποι έχουν την αποστολή «να αναγγείλουν στους ανθρώπους το Ευαγγέλιο του Χριστού». Και προσθέτει αμέσως το διάταγμα: «η ευθύνη τους αυτή ξεπερνάει σε σπουδαιότητα τις άλλες όσο σοβαρές κι' αν είναι αυτές». Και συνεχίζει: ότι έχουν χρέος να «προσκαλούν τους ανθρώπους στην πίστη ή να τους βοηθούν να παραμείνουν πιστοί στη ζωντανή πίστη τους».

Στην παράγραφο 13 περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο οι επίσκοποι οφείλουν να δράσουν για να μεταδώσουν τη χριστιανική διδασκαλία: α/ προσαρμογή στις ανάγκες του καιρού κι' όχι ένα μήνυμα έξω από το χρόνο και τις συνθήκες της εποχής. «Οι επίσκοποι οφείλουν να προτείνουν τη χριστιανική διδασκαλία με τρόπο προσαρμοσμένο στις ανάγκες της εποχής, δηλαδή, απαντώντας στις δυσκολίες και στα ερωτήματα που απασχολούν περισσότερο τους ανθρώπους...», β/ με ένα αληθινό **διάλογο** και γ/ και με τα μέσα μετάδοσης της χριστιανικής διδασκαλίας: «**κήρυγμα και κατήχηση στην πρώτη θέση**». Ακολουθεί απαρίθμηση άλλων μέσων.

Ολόκληρη η παράγραφος 14 του συνοδικού διατάγματος είναι αφιερωμένη στην **Κατηχητική**:

1/ Η Σύνοδος προσκαλεί τους επισκόπους να δείξουν ιδιαίτερη προσοχή στην Κατήχηση. Και εδώ δεν αναφέρεται μόνο στην κατήχηση για τα παιδιά, αλλά προσθέτει και διακρίνει τα **διάφορα στάδια** της κατήχησης: *παιδιά, έφηβοι, νέοι, ενήλικες*. Ο καθένας πρέπει να έχει ειδική μεταχείριση τόσο στον τρόπο της μετάδοσης του θείου λόγου όσο και στο περιεχόμενο της πίστης που τους μεταδίδεται. Αυτή είναι μια πρώτη προσαρμογή στις συνθήκες, τις ψυχολογικές του κάθε ανθρώπου.

2/ Κατόπιν η Σύνοδος προσδιορίζει το **σκοπό της Κατήχησης**. Αναφέρει: *«να καταστεί η πίστη των ανθρώπων ζωντανή, συνειδητή, δραστήρια»*. Δε μιλά εδώ το κείμενο για εκμάθηση, και όμως αρκετά συχνά στενέσαμε το έργο της κατήχησης σ' αυτό το σκοπό: *«να μάθουν τα παιδιά τις προσευχές»*, *«να ξέρουν να απαντήσουν»*, κτλ. Μ' αυτά τα «ενδιαφέροντα μας» μήπως λησμονείται κάτι πιο σημαντικό;...

3/ Τόσο η **κατάταξη της ύλης** όσο και η **μέθοδος**: *«πρέπει να λαβαίνουν υπ' όψη τους τη νοοτροπία, τις ικανότητες, την ηλικία και τους τρόπους ζωής των κατηχομένων»*. Ο κατηχητής λοιπόν πρέπει να είναι ενημερωμένος για όλα αυτά: και τούτο δεν μπορεί να το πετύχει εύκολα. Απαιτείται κόπος, μελέτη, προετοιμασία. Ο απλοϊκός ερασιτεχνισμός καταλήγει σε αντίθετα αποτελέσματα. Πολλοί τον συγχέουν με τον εθελοντισμό. Ο εθελοντισμός από μόνος του αν θέλει να είναι μια υπηρεσία, μια προσφορά, προϋποθέτει μια αδιαπραγμάτευτη προετοιμασία, μια συστηματική κατάρτιση. Για το λόγο αυτό το κείμενο συνεχίζει: *«οι κατηχητές οφείλουν να γνωρίζουν όχι μόνο τη διδασκαλία της Εκκλησίας, αλλά και τους νόμους της Ψυχολογίας, και την τεχνική της Παιδαγωγικής»*.

4/ Οι **πηγές της Κατήχησης**: η *Αγία Γραφή*, η *Παράδοση*, η *Λειτουργική*, η *ζωή* και η *διδασκαλία* της Εκκλησίας. Αυτό δε σημαίνει βέβαια, ότι σε κάθε τάξη του Δημοτικού θα πρέπει να διδάξουμε μια απ' αυτές τις πηγές!... Ο κεντρικός πυρήνας της διδασκαλίας, όπως λέει η Σύνοδος, θα είναι το μυστήριο του Ιησού Χριστού.

5/ Το **μυστήριο του Χριστού** μέσα στο **Σχέδιο του Θεού για την ανθρωπότητα** είναι το *περιεχόμενο* της διδασκαλίας, το *αντικείμενο* της πίστης. Δεν είναι λοιπόν μια σειρά ανωνύμων αληθειών, ούτε κατάλογοι εντολών, ούτε απαριθμήσεις λειτουργικών ενδυμάτων, ούτε αποστήθιση χρονολογιών.

Στην αρχή όλων σχεδόν των διαταγμάτων της Συνόδου θα βρούμε μια συνοπτική αλλά ζωντανή παρουσίαση του τι ή καλύτερα σε Ποιον πιστεύουμε:

Βλ.: Περί Εκκλησίας, **«Lumen Gentium»**: αρ.2: *το Σχέδιο του Θεού για την ανθρωπότητα*, αρ. 3: *«η αποστολή του Υιού»*, αρ. 4: *«το Πανάγιο Πνεύμα και η Εκκλησία»*, αρ. 5: *«η Βασιλεία του Θεού»*.

Επίσης: Περί Λατρείας, **«De Sacra Liturgia»**: αρ. 5, 6, 7 – **«Lumen Gentium»**: αρ.12, 22, 38.

Ο επίσκοπος είναι, δίχως αμφιβολία, ο κύριος υπεύθυνος της κατήχησης. Χρειάζεται όμως βοηθός. Εδώ ενεργοποιείται η αρχή της επικουρικότητας! Μόνος του ο επίσκοπος δεν μπορεί ούτε να εκπληρώσει το έργο της μετάδοσης του Θείου Λόγου, ούτε να κατέχει τα επιστημονικά δεδομένα και την τεχνική της Κατηχητικής, της Ψυχολογίας, της Παιδαγωγικής... Γι' αυτό, η Σύνοδος του

επιβάλλει να έχει βοηθούς: - τους ιερείς («Ch. Dom.» αρ. 30) - τους μοναχούς («Ch. Dom.» αρ. 35), - τους λαϊκούς («Αποστ. των Λαϊκών»).

Από το 1965, η ΙΣΚΙΕ θέσπισε τη «Συνοδική Κατηχητική Επιτροπή» για το κατηχητικό έργο της τοπικής Εκκλησίας (βλ. γράμμα Ιεραρχίας για τη σύσταση της Επιτροπής).

Πριν λίγους μήνες, η Αρχιεπισκοπή Αθηνών έθεσε στη διάθεση των κατηχητών ένα μικρό τόμο με τίτλο «Κατευθυντήριες αρχές Κατηχητικής». Είναι μια ανάπτυξη της φύσης, του σκοπού, του αντικειμένου και των πηγών της κατήχησης. Δίνει επίσης μερικές πληροφορίες για τα επιμέρους στάδια της παιδικής ηλικίας με γνώμονα τη διδασκαλία της Εκκλησίας, τα παιδαγωγικά και ψυχολογικά δεδομένα. Παρουσιάζει, τέλος, την ευθύνη των παραγόντων της Κατηχητικής: - του επισκόπου, - των γονέων και της οικογενείας, - του εφημερίου, των κατηχητών. Πρόκειται για μια ανάπτυξη της 14^{ης} παραγρ. του «Christus Dominus» όπως και άλλων συνοδικών κειμένων. Στα 40 χρόνια μετά από τη Β' Βατικανή Σύνοδο η Εκκλησία μας σε παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο κατέβαλε τεράστιες προσπάθειες και πέτυχε θαυμάσια αποτελέσματα. Η πρόοδος, τα προβλήματα και οι αρχές καταγράφονται σ' ένα νέο έγγραφο της Αγίας Έδρας του 1997, με ελεύθερη απόδοση του τίτλου «Γενικές κατευθυντήριες αρχές για την Κατηχητική».

Αφού εντοπιστούν και καταγραφούν τα σημερινά προβλήματα των γονέων, των κατηχητών, όπως και των εφημερίων της εκκλησιαστικής επαρχίας των Αθηνών θα αντιμετωπιστούν θεωρητικά και πρακτικά...

π. Γαβριήλ Μαραγκός τ. Ι.

«Christus Dominus», αρ. 14

✓ Ας επαγρυπνούν (οι επίσκοποι)
ώστε η κατηχητική μόρφωση,

- που **αποβλέπει** να κάνει
 - ζωντανή,
 - συνειδητή
 - και **δραστήρια** την πίστη των ανθρώπων,
- να **μεταδίδεται** με ζήλο
 - όχι μόνο στα μικρά **παιδιά**
 - και τους **εφήβους**,
 - αλλά και στους **νέους**
 - και τους **ενήλικες**.

✓ Ας φροντίζουν
ώστε η μετάδοση της διδασκαλίας αυτής

- να **γίνεται** σύμφωνα με
 - μια **τάξη**
 - και μια **μέθοδο**,
- που να **ανταποκρίνονται**
 - στη σοβαρότητα της **ύλης**,
 - καθώς και στη **νοοτροπία**,

- στην **ικανότητα**,
- στην **ηλικία**
- και στον **τρόπο ζωής** των ακροατών,

✓ τέλος η κατηχητική αυτή μόρφωση πρέπει να **βασίζεται**

- στην Αγία **Γραφή**,
- στην ιερή **Παράδοση**,
- στη Θεία **Λατρεία**,
- στην αυθεντική **διδασκαλία**
- και στη **ζωή της Εκκλησίας**.

✓ Ας φροντίζουν επίσης ώστε οι κατηχητές

□ να είναι **κατάλληλα προετοιμασμένοι** για το έργο τους,

- να **γνωρίζουν** σε βάθος τη **διδασκαλία** της Εκκλησίας,

□ και να **κατέχουν** θεωρητικά και πρακτικά

- τους νόμους της **ψυχολογίας**
- και τις μεθόδους της **παιδαγωγικής**.

✓ Ας προσπαθούν επίσης

να **αποκαταστήσουν** ή να **προσαρμόσουν** καλύτερα στην εποχή μας τη μόρφωση των ενηλίκων κατηχομένων.

Στα ίχνη του Χριστού

Οι δολοφονημένοι, άνθρωποι με πίστη, χριστιανοί

Οι μάρτυρες του Σαλβαδόρ

Ήταν άνθρωποι με πίστη, ήταν χριστιανοί. Δεν το σημειώνω, σαν από ρουτίνα ή σαν κάτι που είναι αυτονόητο, αλλά αληθινά ως το κεντρικό συστατικό της ζωής τους, που καθοδηγούσε ολόκληρη τη ζωή τους. Δεν ήταν από εκείνους που συνηθίζουμε να αποκαλούμε «ευσεβείς», που επαναλαμβάνουν ασταμάτητα «Κύριε, Κύριε», ήταν από εκείνους που βγαίνουν στους δρόμους για να εκπληρώσουν το θέλημα του Θεού. Γι' αυτό όταν μιλούσαμε για την πίστη, τα λόγια μας ήταν λιτά και απόλυτα αληθινά. Συνηθίζαμε να μιλούμε για τη Βασιλεία του Θεού και για το Θεό της Βασιλείας, για τη χριστιανική ζωή στην ακολουθία του Ιησού, εκείνου της Ναζαρέτ, γιατί άλλος δεν υπάρχει. Στο πανεπιστήμιο – στη διδασκαλία και στα κείμενα της θεολογίας – αλλά επίσης στις πιο επίσημες στιγμές ή στις δημόσιες δραστηριότητες, η χριστιανική μας έμπνευση αποκαλυπτόταν ως κεντρική, ως αυτό το κάτι που έδινε ζωή, νόημα, κίνητρο και νόημα σε κάθε μας πράξη, ως εξήγηση για όλους τους κινδύνους που αναλάμβανε συνειδητά το πανεπιστήμιο. Μιλούσαμε πεντακάθαρα για τη Βασιλεία του Θεού και για την επιλογή μας υπέρ των φτωχών, για την αμαρτία και για το παράδειγμα του Ιησού. Τη χριστιανική αυτή έμπνευση του πανεπιστημίου, οι Ιησουίτες την παρουσίαζαν χωρίς καμιά ρουτίνα και οι άνθρωποι αντιλαμβάνονταν ότι ήταν εκείνη που

αληθινά καθοδηγούσε το πανεπιστήμιο. Μερικοί μάλιστα, που δεν είχαν σαφή θρησκευτική πίστη, το αντιλαμβάνονταν και ήταν ευγνώμονες γι' αυτό, επειδή στα πλαίσια της χριστιανικής πίστης, βιωμένης μ' αυτό τον τρόπο, το πανεπιστήμιο γινόταν πιο σαλβαδοριανό.

Είναι δύσκολο, για να μην πω αδύνατο, να εισχωρήσει κανείς στα βάθη της καρδιάς τους, στην πίστη τους, αλλά δεν υπάρχει για μένα καμιά αμφιβολία: υπήρξαν άνθρωποι με βαθιά πίστη και η ζωή τους δεν έχει νόημα παρά μόνο ως μαθητές του Ιησού. Πώς ήταν η πίστη τους; Αναλογιζόμενος καθένα από αυτούς, με την ιστορία του και τον ξεχωριστό χαρακτήρα του, μένω συνεπαρμένος και ευγνώμων για την τόσο μεγάλη πίστη τους, επειδή – ας το πούμε κι αυτό – η πίστη δεν είναι κάτι το αυτονόητο, σε μια χώρα όπως το Ελ Σαλβαδόρ, που είναι σηματοδεδεμένο με τόση αδικία, με τόση σιωπή του Θεού. Το ελάχιστο που μπορεί να συμβεί είναι να εντυπωσιάζεται από το γεγονός ότι έχει την πίστη.

Θεωρώ ότι πίστευαν στο Θεό της ζωής, καλό για τους φτωχούς, ευεργετικό, ιδανικό στο κέντρο της ιστορίας μας, που δίνει νόημα και σώζει τη ζωή μας. Από αυτή την πίστη πήγαζε η ριζοσπαστική ελπίδα τους. Πιστεύω ότι είχαν συναντήσει το Θεό κρυμμένο στο πρόσωπο των φτωχών και τον ξανασυνάντησαν εσταυρωμένο στον εσταυρωμένο σαλβαδοριανό λαό. Και συνάντησαν το Θεό και πάλι στις χειρονομίες ανάστασης, μεγάλες ή μικρές των φτωχών. Και είναι σ' αυτόν το Θεό, παρόντα στους πιο μικρούς – ένα Θεό ολοένα πιο ταπεινό – που ανακάλυψαν ένα Θεό κάθε φορά πιο μεγάλο, αληθινό απλησίαστο μυστήριο, ο οποίος τους ωθούσε να ανοίξουν νέους δρόμους, που ήταν ακόμα αδιάβατοι, και να διερωτώνται κάθε φορά τι έμεινε ακόμα να πράξουν. Επιθυμώ να πω γι' αυτούς εκείνο που άλλοι έγραψαν για τον Ιησού της Ναζαρέτ. Ο Θεός ήταν γι' αυτούς ο καλός Πατέρας, ευεργετική ουτοπία για την ιστορία, που τους σαγήνευε και τους ωθούσε να δώσουν όσο πιο πολλά από τον εαυτό τους και πάνω στον οποίο μπορούσαν να αναπαύονται και να εναποθέτουν το ύστατο νόημα της ζωής τους. Μέσω αυτών, ο Πατέρας συνέχιζε να είναι Θεός, μυστήριο πέρα του ανθρώπινου λογικού, και είναι Εκείνος που δεν τους επέτρεπε να μείνουν στάσιμοι, αλλά τους ωθούσε να αναζητούν συνεχώς νέους τρόπους για ν' ανταποκριθούν στο ανανεωμένο και κυρίαρχο θέλημά του.

Η ιησουιτική κοινότητά μας, το είπα ήδη, δεν αρεσκόταν να μεταφράσει τα θέματα αυτά με λόγια, αλλά να τα εκφράσει μάλλον με τη ζωή μας, και τώρα για τ' αδέρφια μου, με το αίμα τους. Θα αναφερθώ τώρα σ' ένα θέμα που ήταν συχνά αντικείμενο των συζητήσεών μας: ο επίσκοπος Romero. Αυτή ήταν η γλώσσα της πίστης που χρησιμοποιούσαμε. Ν' αγαπάς και να θαυμάζεις τον επίσκοπο Romero δεν είναι καθόλου δύσκολο, παρά μόνο για εκείνους που αρνούνται το φως και η καρδιά τους είναι από πέτρα. Να δοκιμάσεις όμως να τον ακολουθήσεις και να τον αποδεχτείς ολοκληρωτικά, είναι θέμα πίστης. Πιστεύω πως γι' αυτούς, όπως για μένα και για πολλούς άλλους, ο επίσκοπος Romero ήταν ο Χριστός στην πράξη και, όπως ο Χριστός, ένα εργαλείο του Θεού. Το ν' αντιπαραβάλλεσαι με τον επίσκοπο Romero ήταν σαν ν' αντιπαραβάλλεσαι με το Θεό. Το να συναντάς προσωπικά τον επίσκοπο Romero ήταν σαν να συναντάς το Θεό. Το να προσπαθείς να ζήσεις όπως εκείνος ήταν σαν να προσπαθείς να ακολουθείς τον Ιησού, σήμερα, στο Ελ Σαλβαδόρ. Νομίζω πως ούτε ο Ιησούς, ούτε ο ουράνιος Πατέρας ζηλεύουν, όταν μιλά μ' αυτό τον τρόπο για τον επίσκοπο Romero. Για όλους εμάς, υπήρξε τελικά το πιο πολύτιμο δώρο που συναντήσαμε. Και όποιος σαγηνεύτηκε από ένα μάρτυρα σαν τον επίσκοπο Romero, τον οποίο είδαμε, ακούσαμε, αγγίξαμε, μπορώ ειλικρινά να ισχυριστώ ότι είναι τελικά απ' τον Ιησού, του οποίου διαβάσαμε το Ευαγγέλιο αλλά δεν είδαμε, που σαγηνεύτηκε.

Ούτως ή άλλως, αν αληθεύει ότι ζούμε όλοι τη ζωή της πίστης προκαλούμενοι από την πίστη των άλλων, δεν αμφιβάλω ότι η κοινότητά μας βρήκε τα κίνητρά της στην πίστη των άλλων, του αδελφού μας Rutilio Grande, τόσων σαλβαδοριανών πιστών, που έδειξαν με το αίμα τους την αληθινή τους πίστη και στην πίστη του επισκόπου Romero. Δε γνωρίζω αν προβάλλω πάνω στους άλλους αυτό που είναι για μένα πίστη στο Θεό, πιστεύω όμως και ελπίζω πως δεν είναι η περίπτωση. Αν έμαθα κάτι στο Ελ Σαλβαδόρ, αυτό είναι ότι η πίστη, από μια άποψη, είναι αληθινά και ολοκληρωτικά προσωπική, όπως η πίστη του Αβραάμ απέναντι στο Θεό, αλλά επίσης, από μια άλλη άποψη, η πίστη στηρίζεται πάνω στους άλλους. Οι δύο απόψεις αλληλοσυνδέονται στο Ελ Σαλβαδόρ, στηρίζουν η μια την άλλη και μ' αυτό τον τρόπο το φως της πίστης μένει ορατό μέσα σε τόσο σκοτάδι. Όπως λέει ο προφήτης Μιχαίας, σ' ένα εδάφιο συχνά χρησιμοποιημένο, εκείνο που ο Θεός περιμένει από εμάς τους ανθρώπους, είναι πεντακάθαρο: «να ζούμε τη δικαιοσύνη και να αγαπούμε την ευθύτητα». Και είναι διάφανο επίσης, μέσα από τις φωτοσκιάσεις του μυστηρίου ότι έτσι «θα συμπορευόμαστε με το Θεό μέσα στην Ιστορία». Η πρώτη απόλυτη απαίτηση, η απαίτηση της δικαιοσύνης, φωτίζει ολοκληρωτικά την πραγματικότητα των φτωχών και – ζώντας τη δικαιοσύνη – είναι η εγγύηση ότι συμπλέουν με το Θεό. Η δεύτερη, η δύσκολη πορεία του Θεού μέσα στην ιστορία του σκότους – πού να βρεθεί η δύναμη; - είναι εκείνη που κατέστησε δυνατή την ανάμνηση του Ιησού και των σημερινών του μαρτύρων, καθώς επίσης την πίστη των ίδιων των φτωχών. Αυτοί οι Ιησουίτες αδελφοί συγκαταλέγονται σ' αυτό το ρεύμα ελπίδας και αγάπης, που πάραυτα μένει παρόν στην ιστορία, στο ρεύμα αυτό της ιστορίας του οποίου συνεργοί, σε τελευταία ανάλυση, είναι οι φτωχοί. Εργάστηκαν ώστε η ουτοπική αυτή ελπίδα να αυξάνει ασταμάτητα και να αποκτά οντότητα, αλλά επίσης είναι εκείνη που τους οδήγησε στην ελπίδα του και στην πίστη του. Νομίζω, τέλος, ότι αντίκρισαν τους φτωχούς με τα μάτια του Θεού και, μέσω αυτών, πορεύτηκαν προς το Θεό. Αυτή υπήρξε, νομίζω, η πίστη των αδελφών μου.

Jon Sobrino

Μτφρ. Δημήτριος Δαλέζιος

Με την ευκαιρία των επετείων

Οι Αδελφές του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως

Στις 5 Σεπτεμβρίου επτά μοναχές¹ της Αδελφότητας Αγίου Ιωσήφ γιόρτασαν πενήντα χρόνια μοναχικού βίου.

Με την ευκαιρία αυτή ας σταθούμε σε μερικά σημεία του γιορτασμού όπως οι Αδελφές θέλησαν να προσδιορίσουν τόσο το νόημα όσο και χαρακτηριστικά στοιχεία της παρουσίας τους μέσα στην τοπική Εκκλησία.

Κατά το αρχιερατικό ευχαριστήριο συλλειτουργο τα αισθήματα της ευγνωμοσύνης τους εκδηλώνονται στη γραμμή του ψαλμοδού: «Τι να ανταποδώσουμε στον Κύριο για όλες Του τις ευεργεσίες και γι' αυτό Του το κάλεσμα σε μας;...» (Ψλ 116). Τη δε πηγή της κλήσης τους διακρίνουν στο ευαγγελικό «Εγώ σας διάλεξα και σας όρισα να πάτε και να καρποφορήσετε και ο καρπός σας να είναι μόνιμος... (Ιω 15,16).

Επιδιώκουν να προσδιορίσουν την παρουσία πολλές μέσα στην Εκκλησία.

Διακρίνουν ότι η κλήση τους προέρχεται από τη χάρη Του που αποσκοπεί στη διαιώνιση της «φλόγας της θείας Αγάπης» το δε μεγαλείο της αποστολής τους – την οποία χαρακτηρίζει ο ζήλος, η αφοσίωση και η αυταπάρνηση – αλλά με στόχο τη «δόξα του Θεού» και «το καλό του πλησίον». Ενθυμούνται τη μαρτυρία της αγίας ιδρύτριας της αδελφότητας για να υπερβούν τις δύσκολες σημερινές συνθήκες και αναφωνούν όπως εκείνη: «Οι δοκιμασίες δεν μου λείπουν... Έχω πολλές μάχες να δώσω. Ποτέ το κουράγιο μου δεν υπήρξε τόσο δυνατό, η εμπιστοσύνη μου στο Θεό τόσο απόλυτη. Η χάρη του Θεού μου αρκεί, είναι αρκετά δυνατή μέσα μου ώστε να ειρηνεύει την ψυχή μου, να με γεμίζει με ένα είδος χαράς που με κάνει πραγματικά ευτυχισμένη!» (Αιμιλία ντε Βιαλάρ).

Τα πεδία δράσης της Αδελφότητάς τους είναι η Κύπρος, η Βουλγαρία, η Ελλάδα και, με μικρές περιόδους αποστολών, η Μαυριτανία. Κατά κύριο λόγο η αποστολή τους είναι οικουμενική και πολιτισμική, ξεκινώντας από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τις προσωπικές τους ευαισθησίες και επιλογές, τα μακρόπνοα και μεσοπρόθεσμα σχέδιά τους. Αλλά κανένας τομέας αποστολικής δράσης της τοπικής Εκκλησίας δεν παραμένει έξω από τα ενδιαφέροντα, τη συμμετοχή, την αποτελεσματική προσφορά. Τις Αδελφές βρίσκουμε παρούσες σε συνοδικές και τοπικές επιτροπές: της Κατηχητικής των παιδιών, των εφήβων, των νέων, των Κλήσεων, της Φιλανθρωπίας, στα σχολεία, στη γειτονιά των κοινοτήτων τους, στην οικονομική συμβολή τους για επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων νέων και μεγάλων, περιθωριακών, μεταναστών ή προσφύγων. Συχνά ο πόνος των άλλων γίνεται δικός τους πόνος, όπως η ποιμαντική προσπάθεια άλλων εργατών μέσα στην Εκκλησία γίνεται και δική τους προσπάθεια.

Δεν έχει σημασία σε ποιο χώρο οι Αδελφές υπηρετούν την Εκκλησία και τους συνανθρώπους. Εξάλλου με την ίδια ευκολία και ταπεινότητα περνούν από τη μια στην άλλη υπηρεσία. Σε ηγετικές (διοικητικές και μορφωτικές θέσεις, επικεφαλείς των κοινοτήτων ή διευθύντριες ιδρυμάτων, καθηγήτριες...) ή σε ταπεινές προσφορές έχοντας πάντοτε ως υπόδειγμα εργασίας τον άγιο Ιωσήφ στη Ναζαρέτ. Τις συναντούμε στο τραπέζι της Κάριτας, στις διακοπές των γερόντων, στις συνοικίες ή σε ιδρύματα με τους μαθητές των σχολείων τους ή ακόμη εξασφαλίζοντας ζωτικούς τομείς της κοινοβιακής τους ζωής...

Ανά τον κόσμο όπου είναι σκορπισμένες οι κοινότητές τους, ως άτομα μοιράζουν τα προσωπικά τους χαρίσματα μέσα σε θεσμούς της Ποιμαντικής, της Κατηχητικής, των Ιεραποστολών, του Οικουμενισμού, της Κουλτούρας και της Εκπαίδευσης, της Φιλανθρωπίας ή της Αλληλεγγύης, των Κλήσεων, στις Ενώσεις μοναχών. Το ίδιο επιδιώκουν και ως κοινότητες, ως επαρχίες σε τοπικό επίπεδο ή ως Τάγμα σε παγκόσμιο επίπεδο...

Συμμετέχουν ενεργά στις αναζητήσεις των συνανθρώπων τους, μοιράζονται τα δράματα και τις δύσκολες συνθήκες της ζωής, είναι διαθέσιμες για τη μόρφωση των παιδιών, αφιερωμένες, χωρίς φειδώ χρόνου, στην περίθαλψη των αρρώστων και των φτωχών σε πολλές γωνιές του πλανήτη. Και τούτο για να μεταδώσουν το απίστευτο μήνυμα που αναστατώνει την καρδιά της Παρθένου Μαρίας και του Μνήστορα Ιωσήφ: ο Ιησούς Χριστός, ο Απεσταλμένος του Θεού Πατέρα, έζησε ανάμεσά μας για να αποκαλύψει την αγάπη Του. Αυτό είναι το επίκεντρο της πνευματικότητας αλλά και της αποστολής των Αδελφών του αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως.

Ακόμη βαθύτερα. Διερωτάται κανείς τι κινητοποιεί τη δραστηριότητα της ιδρύτριας αλλά και των αδελφών από την ίδρυση του Τάματός μέχρι σήμερα;...

Και η απάντηση είναι: η **μυστική θέαση του μυστηρίου της Ενσάρκωσης**. Η Αιμιλία διαπιστώνει ότι στο πρόσωπο του Ιησού, ο Θεός αποκαλύπτει την αγάπη Του για τους «ελαχίστους» των ανθρώπων. Δεν κλείνεται στο θεϊκό του μεγαλείο. Απεναντίας, απογυμνώνεται, παίρνει μορφή δούλου, γίνεται άνθρωπος «υπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δε σταυρού» (Φιλ 2,7-8).

π. Γαβριήλ Μαραγκός τ.Ι.

1/ Οι αδελφές είναι Adeline Condon., Αλβέρτα Στεφάνου, Ελπίδα Στεφάνου, Espérance Χατζηπαναγιώτου, Ιλαρίων Παχίτα, Jovite Βουτσίνου, Σμαράγδα Ρούσσου.

Σε ειδικό τεύχος των Α. Ο.

Οι Αδελφές Αγίου Ιωσήφ: στα ίχνη της Αιμιλίας ντε Βιαλάρ. Μια παρουσία στην τοπική Εκκλησία.

– Το μυστήριο της Ενσάρκωσης: ξεκίνημα μιας κλήσης, μιας αποστολής (π. Γαβριήλ Μαραγκός)
– Στα ίχνη της Αιμιλίας ντε Βιαλάρ (αδ. Ελισάβετ Ρηγούτσου) – Πτυχές μιας μοναχικής ζωής: συνέντευξη με την αδ. Victor Bazin (π. Γ. Μαραγκός) – Οι Αδελφές Αγίου Ιωσήφ στην Ελλάδα (ρεπορτάζ π. Γ.Μ.) – Μπροστά στα προβλήματα της Εκκλησίας (αδ. Σεβαστιανή Ιατρού) – Στη μνήμη της αδελφής Σεβαστιανής (Σοφία Γιαννακοπούλου) – Η αλληλεγγύη χαρίζει ζωή! (αδ. Sheila, από το Περού).

αρ 880 / Νοέ. 1990

Από τις γραπτές νουθεσίες της ιδρύτριας προς τις Αδελφές - Εκπαιδευτικούς:

- «Η Αδελφή εκπαιδευτικός του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ, δεδομένου ότι εργάζεται μέσα σε χριστιανικό θα προσπαθήσει να οδηγήσει το παιδί, με επιδεξιότητα και ήπιο τρόπο, στο να εξετάζει τον εαυτό του, ώστε να απορρίπτει ό,τι επιλήψιμο υπάρχει στον άνθρωπο, και σύγχρονα στο να φροντίζει να καλλιεργεί μέσα του ό,τι κάνει τον άνθρωπο απλό, αγαπητό, ευγενικό».

- «Το παιδί θα εξασκηθεί στην κοσμιότητα, τον τρόπο συζήτησης, το σεβασμό στον άλλο (γονέα, δάσκαλο, συμμαθητή), το σεβασμό του χώρου (σχολείο, σπίτι, δρόμος), του χρόνου (να μην κυλάει τεμπέλικα) και σ' ό,τι άλλο θα μπορούσε να το βοηθήσει, ώστε αργότερα να συμβάλλει στην πνευματική και ηθική βελτίωση του εαυτού του και της κοινωνίας».
- «Το έργο της Αδελφής εκπαιδευτικού δεν είναι εύκολος δρόμος. Δεν είναι βατή η πορεία της».
- «Η διαπαιδαγώγηση ιδιαίτερα του νέου ατόμου για να γίνει πράξη χρειάζεται από την παιδαγωγό καρτερία, υπομονή, κρίση, αυτοκυριαρχία, κατανόηση, καλοσύνη και ιδίως αγάπη. Αγάπη ο Θεός, λέει ο Παύλος. Αυτή πρέπει να είναι η κινητήρια δύναμη της».

Απόδ. αδ. Ελισ. Ρηγούτσου